

5. Укидање могућности да покрајине имају уставе, већ само статут.
6. Увођење јединственог законодавства, судске и извршне власти на целој територији Републике Србије.
7. Јединствена надлежност Републике Србије у области народне одбране и друштвене самозаштите.
8. Јединствена надлежност Републике Србије у области јавне и државне безбедности.
9. Јединствена надлежност Републике Србије у области међународних односа.
10. Јединствена надлежност Републике Србије у области заштите споменика културе.
11. Обавезно увођење РЕФЕРЕНДУМА као могућности непосредног изјашњавања.

UDK — 342.4(497.1)

*Драгољуб Николић,  
судија Петог општинског суда у Београду*

## О ПРОМЕНАМА УСТАВА

У овом тренутку развијеније демократије и поодмакле расправе о променама устава, четири питања ми се чине најважнијим: питање тврдоће, стила, језика устава и питање злоупотребе права.

Овај Скуп је највећи део времена и енергије утрошио доказујући да је Устав из 1974. лош. У прилог те тврдње је изнето мноштво ваљаних аргумената и на овом Скупу и у јавности уопште, те их ја у овом кратком раду нећу понављати.

Тиме се намеће логичан закључак да Устав треба мењати. То би, само по себи, значило логично решење једног отвореног проблема. Али, у нашој збиљи то није тако. Решење тог проблема, гледано из угла сада важећих одредби о променама устава, у бити изгледа скоро немогуће.

За измену савезног Устава потребна је сагласност осам субјеката (република и покрајина), а за измену устава СР Србије потребна је сагласност три субјекта, што је и објективно веома тешко постићи, а што наш Устав чини — најтеже променљивим *уставом у свету*.

Због тога мислим да најпре треба изменити одредбе устава о начину промене устава (чл. 398—403 Устава СФРЈ и чл. 427—431 СР Србије), тако што би се утврдило да о изменама Устава одлучује Скупштина СФРЈ односно Скупштина СР Србије и то не квалификованом, већ обичном већином.

Нисам присталица честих, као у нас, промена устава, али мислим да се устав може и треба бранити једино мудрошћу и далековидошћу постављених и остварених циљева, а не као према садашњим нормативним решењима — одређењем тешке променљивости што води фактичкој забрани промене.

Други по мом мишљењу у уставу и правној пракси уопште дуго присутан проблем је *стил устава*. Он се одликује мноштвом речи у реченицама које често нису наше, немају корена нити одређено значење у нашем народном језику, које се често и у истој реченици понављају. Реченице у нашем уставу су често гломазне са мноштвом нејасних а често и противречних појмова. Чланови Устава су често дуги и недовољно јасни. Њихови делови, а и они сами су често противречни и тешко разумљиви нашем народу.

Неоправдано је велики број чланова и дужина текста устава, што нас опет сврстава у земље које имају најдуже, али не и најмудрије и најтрајније уставе на свету. То за последицу има доношење неоправдано великог броја закона и других прописа који произлазе из устава. Неоправдано је велики број Уставом а и законом и другим прописима који произлазе из устава, прописаних органа који примењују устав, законе и остале прописе. Трећа последица оваквог нормирања је запошљавање великог броја чиновника у на тај начин формираним органима, установљеним за примену прописа, што ствара тенденцију сталног пораста до мере коју привреда (радни људи) ове мале и не много развијене земље, не могу издржати.

У Србији је примера ради, било свега 24 чиновника 1815. године, 169 чиновника 1830. године, а до краја прве владе кнеза Милоша 672 чиновника. Данас у нас има 115 само савезних органа управе са огромним бројем чиновника запошљених у сваком од њих. Због тога сматрам, да нова уставна и решења других прописа, морају елиминисати напред означене недостатке, садашњег устава и других прописа, те прописати нове, кратке, јасне, непротивречне, логичне и мудре, народу разумљиве одредбе, са мањим и оправданијим бројем органа задужених за примену права.

Трећи, по мом мишљењу за ову дискусију значајан је проблем *језика у уставу*. Није тешко доказати тврдњу да је језик нашег устава бирократски. Дуге реченице са мноштвом често неразумљивих и противречних појмова, мноштво речи, често без логичног реда и тешко разумљивих обичном човеку, чињеница је у коју се лако можемо уверити читањем било које главе нашег устава. Због тога мислим, да бирократски језик нашег устава треба заменити народним — сваком обичном радном човеку доступним језиком. То би за последицу сигурно имало смањење и броја прописа, и органа за примену прописа, те броја чиновника запошљених у тим органима. Народу би прописи стварно били јасни, служили би као морални узор, сам би их, без учешћа државних органа примењивао, на општу добробит свих.

Четврти значајан проблем у савременој правној пракси је *злоупотреба права*. Тај проблем је све чешћи, како у општој судској, тако и у уставној пракси наше земље. Бројни су и општепознати проблеми различитог тумачења појединих одредби нашег устава, закона и других прописа, чији се смисао жели прилагодити интересима дневне или политике одређене регије или друштвене групе.

Због тога, за решење овог проблема предлажем, уношење у наш Устав, у основна начела, одредбе § СГЗ-а, као цивилизацијске и зубом времена неокрњене тековине, а, наиме, једним чланом прописати:

„Смисао устава нико да не изврће и криво да не тумачи. Сваки да пази на речи, и њихово право значење, па ако му се не би тако разумети дало, онда нека погледа на друге овде изложене подобне одредбе, и нека испита намеру уставотворца, па сравнивши га с овима нека га тако протумачи, како да се са основима здравог разума и природне правнице слаже.”

Примера ради, овакво правило би засигурно помогло лакшем, у досадашњој пракси различитом, тумачењу одредби члана 300. и 301. Устава СР Србије и бројних других сличних тумачења.

Решење напред означених, поред других у јавности од стране народа и стручних установа означених проблема, свакако би допринело побољшању наших устава, подизању угледа устава и права наше земље уопште, подизању правне сигурности грађана, те подизању угледа наше земље и грађана у свету.

UDK — 342.4(497.1:497.11)

*др Никола Мемедовић,*  
*заменик окружног јавног тужиоца у Београду*

## У КОЈОЈ МЕРИ УСТАВ СФРЈ ДЕТЕРМИНИШЕ ПРОМЕНЕ УСТАВА СР СРБИЈЕ

Рекао бих нешто о утицају односа између Устава СФРЈ и СР Србије на предлоге промена Устава СР Србије.

Познато је да начелне одредбе Устава СФРЈ, које одређују нашу федерацију, то чине тако, да се аутономне покрајине изједначавају са републикама, дакле, и са СР Србијом, коју чине, а то даље значи, саме са собом, ако се то може рећи!

Зато је Устав СРС у многим својим одредбама које се тичу покрајина, везан Уставом СФРЈ. Тако читајући овај Устав, добија се укупан утисак, да СР Србија као држава не може да предузме ништа без покрајина, односно без њихове сагласности. Дакле, покрајине су тако незаобилазан чинилац уставне власти Србије, да из тога проистичу њихова овлашћења као чиниоца државности. Сам Устав СР Србије даје им то својство.

Међутим, како је скоро на скупу у Нишцу о овој теми истакао проф. Правног факултета у Београду др Ратко Марковић, Устав СФРЈ није поставио покрајине као чиниоце уставности, у смислу вршења уставних овлашћења у СР Србији у обиму који им даје Устав те Републике. Устав СФРЈ утврђује да републички устав дакле и Устав СР Србије не може бити у супротности са њим, независно од тога што су аутономне покрајине категорија тог Устава. Дакле, иако су покрајине, у својству које им даје Устав СФРЈ, то што јесу, још увек их то не чини чиниоцем вршења уставних овлашћења каква су им дата Уставом СР Србије. Зато,